

ĀNVĪKṢIKĪ [anwiksziki] (sansk. — badanie, wnikanie) — jeden z najwcześniejszych terminów używanych w filozofii ind. na oznaczenie filozofii.

Wg Kauṭilyi, jest to dziedzina wiedzy obejmująca systemy sāṅkhyi, yogi i lokāyaty, obowiązkowa dla władcy, obok znajomości trzech *Ved* (nauki o ofierze i o ātmanie), polityki (sztuki rządzenia, daṇḍanīti) i rolnictwa (vārtā). W okresie późniejszym (Vātsyāyana) uznawano ā. za synonim rozumowania (nyāya) i podkreślano, że nie można sprowadzać jej do samej wiedzy o ātmanie, gdyż wtedy zawierałaby się w *Vedach*, ale że istotnym jej elementem jest nauka o takich elementach dyskusji i wnioskowania, jak wątpliwość, założenia, źródła prawdziwego poznania (pramāṇa), człony sylogizmu (anumāna) itp., zatem jako odrębna nauka wymaga właściwej sobie metody (nyāyi). Później (co najmniej od VII w.) użycie tego terminu na oznaczenie filozofii ustępuje terminowi „darśana”.

Bibliografia: N. S. Junankar, *Gautama, the Nyāya Philosophy*, Delhi 1978.

Maciej St. Zięba